

Warszawa, dnia 27 lutego 2012 r.

Pozycja 220

UMOWA

między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Czarnogóry o współpracy w dziedzinie obronności,

podpisana w Podgoricy 10 lutego 2011 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

Dnia 10 lutego 2011 r. została podpisana w Podgoricy Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Czarnogóry o współpracy w dziedzinie obronności, w następującym brzmieniu:

**Umowa
między
Rządem Rzeczypospolitej Polskiej
a
Rządem Czarnogóry
o
współpracy w dziedzinie obronności**

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Czarnogóry, zwane dalej razem „Umawiającymi się Stronami” i osobno „Umawiającą się Stroną”;

Uznając zasadniczą rolę współpracy w dziedzinie obronności w rozwoju światowego bezpieczeństwa i stabilizacji;

Biorąc pod uwagę korzyści wynikające dla Rzeczypospolitej Polskiej i Czarnogóry ze wzmożonej współpracy w różnych dziedzinach;

Zmierzając do wzmocnienia swoich dobrych i serdecznych relacji;

Mając na względzie postanowienia Umowy między Państwami-Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego a innymi państwami uczestniczącymi w Partnerstwie dla Pokoju, dotyczącej statusu ich sił zbrojnych, oraz jej Protokołu dodatkowego, sporządzonych w Brukseli dnia 19 czerwca 1995 r., zwanych dalej „Umową PdP SOFA”;

Uzgodniły, co następuje:

ARTYKUŁ 1

CEL I ZAKRES NINIEJSZEJ UMOWY

1. Niniejsza Umowa określa ogólne zasady współpracy w dziedzinie obronności między Umawiającymi się Stronami, opartej na zasadach równości, partnerstwa i wzajemnych korzyści.
2. Współpraca między Umawiającymi się Stronami w ramach niniejszej Umowy będzie prowadzona zgodnie z ich ustawodawstwem wewnętrznym, ogólnie uznanymi zasadami i postanowieniami prawa międzynarodowego oraz międzynarodowymi zobowiązaniami Rzeczypospolitej Polskiej i Czarnogóry.

ARTYKUŁ 2

DEFINICJE

Pojęcia użyte w niniejszej Umowie posiadają następujące znaczenia:

- 1) „personel wojskowy” – oznacza członków Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i Czarnogóry;
- 2) „personel cywilny” – oznacza pracowników cywilnych Sił Zbrojnych i ministerstw właściwych do spraw obrony Rzeczypospolitej Polskiej i Czarnogóry;
- 3) „Strona wysyłająca” – oznacza Umawiającą się Stronę, która wysyła swój personel wojskowy lub cywilny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub Czarnogóry zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy;
- 4) „Strona przyjmująca” – oznacza Umawiającą się Stronę, która przyjmuje personel wojskowy lub cywilny Strony wysyłającej zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 3

OBSZARY WSPÓŁPRACY

Współpraca między Umawiającymi się Stronami może obejmować następujące obszary:

- 1) wymianę doświadczeń w dziedzinie planowania obronnego;
- 2) funkcjonowanie sił zbrojnych w demokratycznym społeczeństwie;
- 3) udział sił zbrojnych w wojskowych przedsięwzięciach organizacji międzynarodowych;
- 4) organizację sił zbrojnych, łącznie ze strukturą jednostek wojskowych i polityką zarządzania personelem;
- 5) wsparcie logistyczne na potrzeby sił zbrojnych;
- 6) edukację wojskową i szkolenie personelu wojskowego;
- 7) ćwiczenia wojskowe;
- 8) bojowe działania poszukiwawczo-ratownicze;
- 9) wspieranie inicjatyw w dziedzinie uzbrojenia i sprzętu wojskowego, łącznie z dostawami nowoczesnego uzbrojenia i sprzętu wojskowego, badaniami i rozwojem, obsługą i remontami uzbrojenia i sprzętu;
- 10) techniczne zagadnienia modernizacji uzbrojenia i sprzętu wojskowego;
- 11) zastosowanie wojskowych systemów informatycznych oraz technologii informatycznych i komunikacyjnych;

- 12) ochronę środowiska związaną z zanieczyszczeniami powstałymi w wyniku działań jednostek wojskowych;
- 13) medycynę wojskową;
- 14) prawo i ekonomię w dziedzinie obronności;
- 15) wybrane zagadnienia dotyczące działań wojskowych służb specjalnych;
- 16) standaryzację i kodyfikację w dziedzinie obronności.

ARTYKUŁ 4

NADZÓR NAD WYKONYWANIEM NINIEJSZEJ UMOWY

Organami odpowiedzialnymi za koordynację i nadzór nad wykonywaniem niniejszej Umowy są:

- Minister Obrony Narodowej we współpracy z ministrem właściwym do spraw gospodarki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej;
- Minister Obrony w imieniu Czarnogóry.

ARTYKUŁ 5

FORMY WSPÓŁPRACY

Współpraca między Umawiającymi się Stronami będzie realizowana, w szczególności, w następujących formach:

- 1) spotkań ministrów właściwych do spraw obrony i ich przedstawicieli, w których ze strony polskiej będzie uczestniczył przedstawiciel ministra właściwego do spraw gospodarki, jeżeli zagadnienia wymienione w artykule 3 punkty 9 i 10 będą przedmiotem zainteresowania;
- 2) wymiany doświadczeń na szczeblu eksperckim;
- 3) konsultacji polityczno-wojskowych, konferencji i seminariów;
- 4) studiów i praktycznych szkoleń w wojskowych instytucjach edukacyjnych oraz badawczo-rozwojowych, wymiana wykładowców i praktykantów w różnych dziedzinach, wymiana personelu wojskowego i cywilnego;
- 5) doradztwa fachowego i pomocy, w szczególności w składaniu zamówień, badaniach i remontach, jak również w modernizacji uzbrojenia i sprzętu wojskowego na potrzeby sił zbrojnych;
- 6) udziału w ćwiczeniach wojskowych;
- 7) użytkowania poligonów wojskowych na terytoriach Rzeczypospolitej Polskiej i Czarnogóry;
- 8) udziału jednostek wojskowych w wojskowych przedsięwzięciach organizacji międzynarodowych;
- 9) wymiany informacji, dokumentacji i materiałów szkoleniowych;
- 10) organizacji i udziału w przedsięwzięciach kulturalnych i sportowych.

ARTYKUŁ 6**STATUS PERSONELU WOJSKOWEGO I CYWILNEGO**

1. W czasie pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub Czarnogóry wojskowy i cywilny personel Strony wysyłającej będzie przestrzegał prawa Strony przyjmującej i powstrzyma się od jakiegokolwiek działalności politycznej na tym terytorium.
2. Status personelu wojskowego i cywilnego Strony wysyłającej podczas pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub Czarnogóry będzie określony postanowieniami Umowy PdP SOFA.

ARTYKUŁ 7**ROCZNE PLANY WSPÓŁPRACY**

1. Umawiające się Strony będą uzgadniać roczne plany współpracy.
2. Propozycje do rocznego planu współpracy będą zgłaszane pisemnie, w terminie do 1 października roku poprzedzającego rok, na który dany plan jest przygotowywany.
3. Roczne plany współpracy będą podpisywane przez upoważnionych, właściwych przedstawicieli Umawiających się Stron w terminie do 1 grudnia roku poprzedzającego rok, na który dany plan jest przygotowywany.
4. Roczny plan współpracy będzie obejmował poszczególne przedsięwzięcia, ich formy, daty, miejsca i liczbę uczestników, jak również władze odpowiedzialne za ich wykonanie.
5. Uzgodnione roczne plany współpracy mogą być zmieniane pisemnie w dowolnym czasie, za wzajemną zgodą upoważnionych, właściwych przedstawicieli Umawiających się Stron.

ARTYKUŁ 8**FINANSOWANIE WIZYT**

1. Finansowanie wizyt będzie odbywać się według następujących zasad:
 - 1) Strona wysyłająca zapewni i pokryje koszty:
 - a) podróży do terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub Czarnogóry i z powrotem;
 - b) wymaganego ubezpieczenia osobowego;
 - c) uzyskania dokumentów wymaganych przez władze Rzeczypospolitej Polskiej lub Czarnogóry, niezbędnych do wjazdu na jej terytorium i do jego opuszczenia.
 - 2) Strona przyjmująca pokryje koszty:
 - a) zakwaterowania i żywienia;
 - b) transportu wewnętrznego w ramach programu wizyty;
 - c) programu kulturalnego podczas wizyty.
2. Strona wysyłająca zapewni, że członkowie jej personelu przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub Czarnogóry będą posiadać polisę ubezpieczeniową, gwarantującą pokrycie kosztów niezbędnego leczenia w przypadkach nagłych zachorowań lub nieszczęśliwych wypadków oraz transportu sanitarnego do Rzeczypospolitej Polskiej lub Czarnogóry.
3. Ustalenia finansowe dotyczące studiów i szkolenia wojskowego oraz ćwiczeń wojskowych, szkoleń lub udziału w wojskowych przedsięwzięciach organizacji międzynarodowych, będą określone w odrębnych umowach lub porozumieniach.

ARTYKUŁ 9
OCHRONA INFORMACJI NIEJAWNYCH

Ochrona informacji niejawnych wymienianych między Umawiającymi się Stronami będzie przedmiotem odrębnej umowy.

ARTYKUŁ 10
ROZSTRZYGANIE SPORÓW

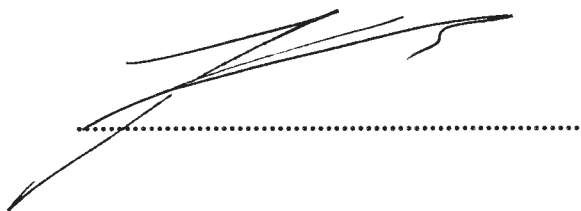
Spory między Umawiającymi się Stronami dotyczące interpretacji i stosowania niniejszej Umowy będą rozstrzygane wyłącznie w drodze negocjacji i konsultacji.

ARTYKUŁ 11
POSTANOWIENIA KOŃCOWE

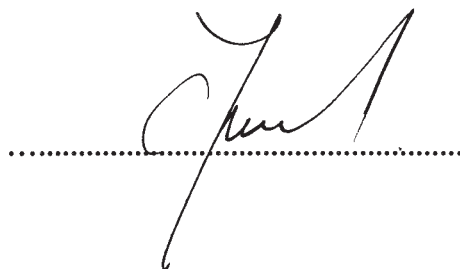
1. Niniejsza Umowa wejdzie w życie po upływie 30 dni od otrzymania drugiej z dwóch notyfikacji, w których Umawiające się Strony wzajemnie poinformują się o zakończeniu wewnętrznych procedur prawnych niezbędnych do wejścia niniejszej Umowy w życie.
2. Niniejsza Umowa jest zawarta na czas nieokreślony. Może ona być wypowiedziana przez każdą z Umawiających się Stron w drodze pisemnej notyfikacji. W takim przypadku utraci moc po upływie sześciu miesięcy od dnia otrzymania takiej notyfikacji.
3. Niniejsza Umowa może być zmieniona w każdym czasie za pisemną zgodą Umawiających się Stron. W takim przypadku stosuje się odpowiednio ustęp 1.

Sporządzono w Podgoricy dnia 10 lutego 2011 roku, w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, każdy w językach polskim, czarnogórskim i angielskim, przy czym wszystkie teksty są jednakowo autentyczne. W razie rozbieżności dotyczących ich interpretacji tekst sporządzony w języku angielskim będzie rozstrzygający.

**Z UPOWAŻNIENIA RZĄDU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**



**Z UPOWAŻNIENIA RZĄDU
CZARNOGÓRY**



**Sporazum
između
Vlade Republike Poljske
i
Vlade Crne Gore
o
saradnji u oblasti odbrane**

Vlada Republike Poljske i Vlada Crne Gore, u daljem tekstu "Ugovorne Strane", a pojedinačno "Ugovorna strana";

Prepoznajući da je osnovna uloga saradnje u oblasti odbrane razvoj globalne bezbjednosti i stabilizacije;

Uzimajući u obzir benefite koje će Vlada Republike Poljske i Vlada Crne Gore imati od povećane saradnje iz različitih oblasti;

Izražavajući spremnost da pojačaju svoje dobre i srdačne odnose;

Bazirajući se na odredbama Sporazuma između država članica Sjevernoatlantskog ugovora i ostalih država koje učestvuju u Partnerstvu za mir u vezi sa statusom njihovih snaga, kao i Dodatnog protokola, sklopljenog u Briselu 19. juna 1995, u daljem tekstu kao "PzM Sporazum";

Sporazumjeli su se sljedeće:

ČLAN 1.

CILJ I DJELOKRUG OVOG SPORAZUMA

1. Ovaj Sporazum daje opšte principe koji se tiču saradnje u oblasti odbrane između Ugovornih strana, koji se baziraju na principima jednakosti, partnerstva i obostrane koristi.
2. Saradnja između Ugovornih strana u okviru ovog Sporazuma vršiće se u skladu sa njihovim nacionalnim zakonima, opštepriznatim principima i odredbama međunarodnog zakona i međunarodnih obaveza Republike Poljske i Crne Gore.

ČLAN 2.

DEFINICIJE

Izrazi upotrijebljeni u ovom Sporazumu imaju sljedeća značenja:

- 1) "Vojna lica" su pripadnici pripadnici Oružanih snaga Republike Poljske i Vojske Crne Gore;
- 2) "Civilno lice" je građanin zaposlen u Oružanim snagama Republike Poljske i u Vojsci Crne Gore, kao i u ministarstvima nadležnim za pitanja odbrane Republike Poljske i Crne Gore;
- 3) "Strana pošiljalac" je Ugovorna strana koja šalje svoja vojna i civilna lica na teritoriju Republike Poljske ili Crne Gore u skladu sa odredbama ovog Sporazuma;
- 4) "Strana primalac" je Ugovorna strana koja prihvata vojna i civilna lica Strane koja šalje u skladu sa odredbama ovog Sporazuma.

ČLAN 3. OBLASTI SARADNJE

Saradnja između Ugovornih strana može uključivati sljedeće oblasti:

- 1) Razmjenu iskustava u oblasti planiranja odbrane;
- 2) Funkcionisanje oružanih snaga u demokratskom društvu;
- 3) Upotrebu vojnih jedinica u međunarodnim snagama;
- 4) Organizovanje oružanih snaga uključujući strukturu vojnih jedinica i politiku upravljanja ljudskim resursima;
- 5) Logističku podršku za potrebe oružanih snaga;
- 6) Vojno obrazovanje i obuku vojnih lica;
- 7) Vojne vježbe;
- 8) Traganje i spašavanje u toku borbenih dejstava - (CSAR);
- 9) Inicijative podrške iz oblasti naoružanja i vojne opreme, uključujući odredbu o modernom naoružanju i vojnoj opremi, istraživanja i razvoja, održavanja kao i remonta naoružanja i opreme;
- 10) Tehnička pitanja modernizacije naoružanja i vojne opreme;
- 11) Primjenu vojnog informacionog sistema, informacionih i komunikacionih tehnologija;
- 12) Zaštitu okoline od zagađenja koje je rezultat aktivnosti vojnih jedinica;
- 13) Vojne medicine;
- 14) Zakona i ekonomije iz oblasti odbrane;
- 15) Odabrana pitanja u vezi sa aktivnostima specijalnih vojnih snaga;
- 16) Standardizaciju i kodifikaciju u oblasti odbrane.

ČLAN 4. NADGLEDANJE SPROVOĐENJA OVOG SPORAZUMA

Organi odgovorni za saradnju i nadgledanje sprovođenja ovog Sporazuma su:

- Ministar Narodne Odbrane u saradnji sa odgovarajućim ministrom za ekonomska pitanja u ime Republike Poljske;
- Ministar Odbrane u ime Crne Gore.

ČLAN 5. OBLICI SARADNJE

Saradnja između Ugovornih strana će biti izvršena, naročito, u sljedećim oblicima:

- 1) Sastancima sa ministrima nadležnim za pitanja odbrane i njihovim predstavnicima, na kojima će, sa Poljske strane, učestvovati predstavnik ministra nadležnog za ekonomska pitanja, kada se bude radilo o pitanjima navedenim u članu 3, stav 9 i 10;
- 2) Razmjeni iskustava na ekspertskom nivou;
- 3) Političko-vojnim konsultacijama, konferencijama i seminarima;
- 4) Studijskim i praktičnim obukama u vojnim obrazovnim institucijama i vojno-istraživačkim i razvojnim institucijama, razmjeni predavača i trenera iz različitih oblasti, razmjeni vojnih i civilnih lica;
- 5) Ekspertskim savjetima i pomoći naročito kod tendera, istraživanja i razvoja, remonta i renoviranja naoružanja i opreme za potrebe oružanih snaga;

- 6) Učestvovanju u vojnim vježbama;
- 7) Korišćenju poligona za vojne obuke na teritoriji Republike Poljske i Crne Gore;
- 8) Učešću vojnih jedinica u vojnim poduhvatima međunarodnih organizacija;
- 9) Razmjeni informacija i materijala za obuku;
- 10) Organizovanju i učestvovanju u kulturnim i sportskim događajima.

ČLAN 6.

STATUS VOJNIH I CIVILNIH LICA

1. Tokom njihovog boravka na teritoriji Republike Poljske ili Crne Gore vojna i civilna lica Strane koja šalje će poštovati zakon Strane koja prihvata i uzdržaće se od bilo kakve političke aktivnosti na ovoj teritoriji.
2. Status vojnih i civilnih lica Strane koja šalje tokom njihovog boravka na teritoriji Republike Poljske ili Crne Gore će biti utvrđen odredbama PzM Sporazuma.

ČLAN 7.

GODIŠNJI PLANOVI SARADNJE

1. Ugovorne strane će se dogovoriti o godišnjim planovima saradnje.
2. Predlozi o bilo kakvim budućim planovima saradnje će biti dati u pismenoj formi do 1. oktobra godine koja prethodi godini za koju se pravi plan.
3. Godišnji planovi saradnje će biti potpisani od strane uvaženih ovlašćenih predstavnika Ugovornih strana do 1. decembra godine koja prethodi godini za koju se pravi plan.
4. Godišnji plan saradnje utvrđuje sve pojedinačne aktivnosti, njihove oblike, datume, mjesta i broj učesnika, kao i organe koji su odgovorni za njegovu implementaciju.
5. Godišnji plan saradnje se može izmijeniti i dopuniti u pismenoj formi u bilo koje vrijeme uz obostran dogovor od strane uvaženih i odgovornih predstavnika Ugovornih strana.

ČLAN 8.

FINANSIRANJE POSJETA

1. Finansiranje posjeta se sprovodi u skladu sa sljedećim principima:
 - 1) Ugovorna strana pošiljalac će obezbijediti i snositi troškove za:
 - a) Putovanje ka i od teritorije Republike Poljske ili Crne Gore,
 - b) Obavezno lično osiguranje,
 - c) Dokumenta zahtijevana od nadležnih organa Republike Poljske ili Crne Gore neophodna za ulazak ili izlazak sa teritorije.
 - 2) Ugovorna strana primalac će snositi sljedeće troškove za:
 - a) Smještaj i hranu,
 - b) Domaći prevoz tokom posjete,
 - c) Kulturni program tokom posjete.
2. Ugovorna strana koja šalje će obezbijediti članovima svog osoblja koja borave na teritoriji Republike Poljske ili Crne Gore da dobiju polise osiguranja koja će im garantovati i pokriti troškove neophodne za liječenje u slučaju iznenadne bolesti ili nezgoda, kao i medicinski prevoz za Republiku Poljsku ili Crnu Goru.

3. Finansijski aranžmani u vezi studija i vojne obuke kao i onih povezanih sa vojnim vježbama, obukama ili učestvovanju u vojnim poduhvatima međunarodnih organizacija će biti definisani odvojenim sporazumom ili sporazumima.

ČLAN 9.

ZAŠTITA POVJERLJIVIH INFORMACIJA

Zaštita povjerljivih informacija razmijenjenih između Ugovornih strana će biti predmet odvojenog sporazuma.

ČLAN 10.

RIJEŠAVANJE SPOROVA

Riješavanje sporova između Ugovornih strana koja se tiču tumačenja ili primjene ovog Sporazuma će biti riješena isključivo putem pregovora ili konsultacija.

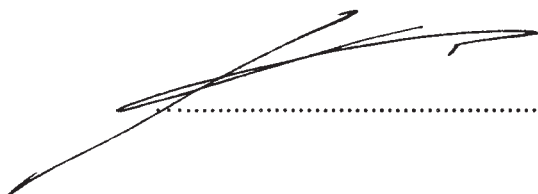
ČLAN 11.

ZAVRŠNE ODREDBE

1. Ovaj Sporazum stupa na snagu trideset (30) dana nakon primanja drugog obavještenja kojim Ugovorne strane obavještavaju jedna drugu o završetku interne zakonske procedure koje su potrebne da bi ovaj Sporazum stupio na snagu.
2. Ovaj Sporazum se zaključuje na neodređeno vrijeme. On može prestati da važi ako svaka Ugovorna strana to izrazi pisanim putem. U tom slučaju Sporazum će prestati da važi poslije šest mjeseci od datuma primanja takvog obavještenja.
3. Ovaj Sporazum se može izmijeniti ili dopuniti u bilo koje vrijeme pisanim putem od strane Ugovornih strana. U tom slučaju primjenjuje se stav 1 ovog člana.

Sklopljen u Podgorici dana 10. februara 2011. godine u dva originalna primjerka, svaki na poljskom, crnogorskom i engleskom jeziku, i svaki tekst će biti jednako autentičan. U slučaju bilo kakvog neslaganja koja se tiču tumačenja, mjerodavan je tekst na engleskom jeziku.

ZA VLADU
REPUBLIKE POLJSKE



.....

ZA VLADU
CRNE GORE



.....

**Agreement
between
the Government of the Republic of Poland
and
the Government of Montenegro
on
cooperation in the field of defence**

The Government of the Republic of Poland and the Government of Montenegro, hereinafter referred collectively to as the "Contracting Parties" and individually as a "Contracting Party";

Recognizing the essential role of cooperation in the field of defence in development of global security and stabilisation;

Taking into account the benefits resulting to the Republic of Poland and Montenegro from increased cooperation in various fields;

Willing to intensify their good and cordial relations;

Having in mind provisions of the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States participating in the Partnership for Peace regarding the status of their forces, and its Additional Protocol, done in Brussels on 19 June 1995, hereinafter referred to as the "PfP Agreement";

Have agreed as follows:

ARTICLE 1

OBJECTIVE AND SCOPE OF THIS AGREEMENT

1. This Agreement outlines general principles concerning defence cooperation between the Contracting Parties, based on the principles of equality, partnership and mutual benefit.
2. The cooperation between the Contracting Parties within the framework of this Agreement shall be carried out in accordance with their national laws, generally recognised principles and provisions of international law and international commitments of the Republic of Poland and Montenegro.

ARTICLE 2

DEFINITIONS

The terms used in this Agreement are defined as follows:

- 1) "Military personnel" means members of the Armed Forces of the Republic of Poland and Montenegro;
- 2) "Civilian personnel" means the civilian employees of the Armed Forces and ministries competent for defence matters of the Republic of Poland and Montenegro;
- 3) "Sending Party" means the Contracting Party sending its military and civilian personnel to the territory of the Republic of Poland or Montenegro in accordance with the provisions of this Agreement;

- 4) "Receiving Party" means the Contracting Party receiving the military and civilian personnel of the Sending Party in accordance with the provisions of this Agreement.

ARTICLE 3 AREAS OF COOPERATION

Cooperation between the Contracting Parties may include the following areas:

- 1) exchange of experience in the field of defence planning;
- 2) functioning of armed forces in democratic society;
- 3) participation of armed forces in the military undertakings of international organizations;
- 4) organisation of armed forces including structure of military units and personnel management policy;
- 5) logistic support for the needs of armed forces;
- 6) military education and training of military personnel;
- 7) military exercises;
- 8) Combat Search and Rescue (CSAR) services;
- 9) supporting initiatives in the field of armament and military equipment, including provision of modern armament and military equipment, research and development, maintenance as well as overhaul of armament and equipment;
- 10) technical issues of modernisation of the armament and military equipment;
- 11) application of military information systems, information and communication technologies;
- 12) environment protection in relation to pollution resulting from activities of military units;
- 13) military medicine;
- 14) law and economics in the field of defence;
- 15) selected issues regarding activities of military special forces;
- 16) standardization and codification in the field of defence.

ARTICLE 4 SUPERVISION OVER IMPLEMENTATION OF THIS AGREEMENT

The organs responsible for the co-ordination and supervision of this Agreement's implementation are:

- the Minister of National Defence in cooperation with the minister competent for economy matters on behalf of the Republic of Poland;
- the Minister of Defence on behalf of Montenegro.

ARTICLE 5 FORMS OF COOPERATION

Cooperation between the Contracting Parties shall be carried out, in particular, in the following forms:

- 1) meetings of ministers competent for defence matters and their representatives, in which, from the Polish Party a representative of the minister competent for

- economy matters shall participate, when issues specified in article 3 subparagraphs 9 and 10 are involved;
- 2) exchange of experience on expert level;
 - 3) political-military consultations, conferences and seminars;
 - 4) studies and practical training in military educational institutions and military research and development institutions, exchange of lecturers and trainees in different fields, exchange of military and civilian personnel;
 - 5) expert advise and assistance in particular, in tenders, research and development, overhaul and refurbishment of armament and equipment for the needs of armed forces;
 - 6) participation in military exercises;
 - 7) usage of military training areas on the territories of the Republic of Poland and Montenegro;
 - 8) participation of military units in the military undertakings of international organizations;
 - 9) exchange of information, documentation and training materials;
 - 10) organisation of and participation in cultural and sports events.

ARTICLE 6

STATUS OF MILITARY AND CIVILIAN PERSONNEL

1. During their stay on the territory of the Republic of Poland or Montenegro military and civilian personnel of the Sending Party shall respect the law of the Receiving Party and abstain from any political activity in this territory.
2. Status of the military and civilian personnel of the Sending Party during their stay on the territory of the Republic of Poland or Montenegro shall be determined by the provisions of the Pfp Agreement.

ARTICLE 7

ANNUAL COOPERATION PLANS

1. The Contracting Parties shall agree on annual cooperation plans.
2. Proposals to any annual cooperation plan shall be made in writing by the 1st October of the year preceding the year for which the plan is designed.
3. Annual cooperation plans shall be signed by the authorized, respective representatives of the Contracting Parties by the 1st December of the year preceding the year for which the plan is designed.
4. The annual cooperation plan shall specify particular activities, their forms, dates, places and number of participants, as well as the authorities responsible for its implementation.
5. The agreed annual cooperation plans may be amended in writing at any time by mutual consent of the authorized, respective representatives of the Contracting Parties.

ARTICLE 8
FINANCING OF VISITS

1. The financing of visits shall be carried out in accordance with the following principles:
 - 1) The Sending Party shall provide and cover the costs of:
 - a) travel to and from the territory of the Republic of Poland or Montenegro;
 - b) required personnel insurance;
 - c) documents required by the authorities of the Republic of Poland or Montenegro necessary to enter and leave its territory.
 - 2) The Receiving Party shall cover the costs of:
 - a) accommodation and boarding;
 - b) domestic transportation during the visit;
 - c) cultural programme during the visit.
2. The Sending Party shall ensure that the members of its personnel staying on the territory of the Republic of Poland or Montenegro shall have the insurance policy that guarantees the coverage of costs of necessary treatment in case of sudden illnesses or unlucky accidents, as well as the medical transportation to the Republic of Poland or Montenegro.
3. Financial arrangements related to studies and military training as well as those related to the military exercises, trainings or participation in the military undertakings of international organizations shall be defined in a separate agreements or arrangements.

ARTICLE 9
PROTECTION OF CLASSIFIED INFORMATION

The protection of classified information exchanged between the Contracting Parties shall be subject to a separate agreement.

ARTICLE 10
SETTLEMENT OF DISPUTES

Disputes between the Contracting Parties regarding the interpretation or application of this Agreement shall be resolved exclusively through negotiations and consultations.

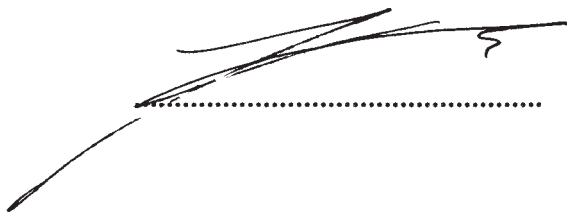
ARTICLE 11
FINAL PROVISIONS

1. This Agreement shall enter into force thirty (30) days after the receipt of the second of the two notifications by which the Contracting Parties inform each other on the completion of their internal legal procedures necessary for this Agreement to enter into force.
2. This Agreement is concluded for an indefinite period. It may be terminated by each Contracting Party by written notification. In such case the Agreement expires six months from the date of the receipt of the notification.

3. This Agreement may be amended at any time by a written consent of the Contracting Parties. In this case the paragraph 1 of this article shall be applied adequately.

Done in Podgorica on the 10th of February, 2011, in two original copies, each in Polish, Montenegrin and English languages, all text being equally authentic. In case of any discrepancy as to their interpretation, the English text shall prevail.

**FOR THE GOVERNMENT OF
THE REPUBLIC OF POLAND**



.....

**FOR THE GOVERNMENT OF
MONTENEGRO**



.....

Po zaznajomieniu się z powyższą umową, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 25 sierpnia 2011 r.

Prezes Rady Ministrów: *D. Tusk*

L.S.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *B. Komorowski*